

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

**Soudnictví ve věcech mládeže- analýza specifíků právní
úpravy**

Jitka Chýlová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka CHÝLOVÁ**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Soudnictví ve věcech mládeže- analýza specifíků právní úpravy**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod 1) Cíl práce a metodologie- analýza dokumentů 2) Zásady zákona č. 218/2003 Sb. 3) Mladiství 15- 18 let 4) Mládež mladší 15 let 5) Trestní opatření 6) Úkoly probační a mediační služby systému péče o mladistvé v České republice Závěr

---

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně- právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů Trestní zákon č. 140/1961 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu vazby č. 293/1993 Sb. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě Matoušek O., Kroftová A.: Mládež a delikvence

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Martin Kocanda**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Iлона Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 31.3.2010

Jitka Chýlová

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Martinu Kocandovi za užitečné rady a odborné vedení při zpracovávání mé bakalářské práce.

SOUHRN

Práce se zaměřuje na soudnictví ve věcech mládeže, a to ve dvou věkových kategoriích, mládež mladší 15 let a mladiství 15- 18 let. Konkrétně se pak soustředí na trestní odpovědnost, druhy ukládaných opatření a funkce Probační a mediační služby České republiky. Fakta vychází především ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

KLÍČOVÁ SLOVA

mládež, mladiství, soudnictví, probační a mediační služba, opatření

TITLE

The Justice in the Matters of the Youth- the Analysis of the Specifics of the Legislation.

ABSTRACT

This work focuses on the justice in the matters of youth namely in two categories- the young younger than 15 years and the youth from 15 to 18 years. Concretely this work concentrates on the criminal responsibility, the kinds of imposed measures and the functions of probate and mediator servise in the Czech republic. These facts come mainly from the law 218/2003 about responsibility of youth for illegal acts and about justice in the matters of the youth and about change of some laws.

KEYWORDS

young, youth, justice, probate and mediator service, measures

Obsah

Úvod	9
1. Cíl práce a metodologie- analýza dokumentů	11
2. Zásady zákona č. 218/2003 Sb.....	13
2.1. Účel zákona a jeho vztah k jiným zákonům	13
2.2. Vymezení některých pojmů	13
2.3. Základní zásady	14
3. Mladiství 15- 18 let.....	16
3.1. Trestní odpovědnost mladistvých	16
3.2. Opatření ukládaná mladistvým	16
3.3. Výchovná opatření	17
3.4. Ochranná opatření	19
4. Mládež mladší 15 let	20
4.1. Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let	20
5. Trestní opatření.....	22
5.1. Druhy trestního opatření	22
5.2. Ukládání trestního opatření.....	22
5.3. Obecně prospěšné práce, zákaz činnosti a vyhoštění.....	23
5.4. Peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu	23
5.5. Odnětí svobody	25
5.6. Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem	25
5.7. Promlčení výkonu trestního opatření	26
5.8. Řízení v trestních věcech mladistvých.....	26
5.8.1. Soud a osoby na řízení zúčastněné.....	26
5.8.2. Provádění úkonů řízení ve věcech mladistvých.....	27
5.9. Mladistvý	27
5.9.1. Práva mladistvého	27
5.9.2. Zákonný zástupce mladistvého, obhájce mladistvého	28
5.10. Poškozený	28
5.10.1. Zájmy a práva poškozeného.....	28
5.11. Zvláštní ustanovení o vazbě a zadržení mladistvého	29
5.11.1. Vazba mladistvého.....	29

5.11.2. Zadržení mladistvého.....	30
5.12. Ochrana soukromí mladistvých a veřejnost řízení.....	30
5.12.1. Zveřejňování informací.....	30
5.12.2. Hlavní líčení, veřejné zasedání a publikování informací o nich.....	30
5.12.3. Zvláštní způsoby řízení a jeho druhy.....	31
5.12.4. Výkon rozhodnutí.....	32
6. Úkoly Probační a mediační služby systému péče o mladistvé v České republice.....	36
6.1. Zřízení PMS.....	36
6.2. Úředníci a asistenti.....	36
6.2.1. Postavení úředníků a asistentů.....	36
6.2.2. Práva a povinnosti úředníků a asistentů.....	37
6.2.3. Vedoucí střediska Probační a mediační služby.....	39
6.3. Probace, probační dohled.....	39
6.3.1. Účel probačního dohledu.....	40
6.3.2. Průběh probačního dohledu.....	41
6.3.3. Metodický standard činnosti PMS v oblasti probace.....	42
6.4. Mediace.....	43
6.4.1. Účel mediačního jednání.....	44
6.4.2. Průběh mediačního jednání.....	44
6.4.3. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem.....	45
6.5. Případová ilustrace- úloha probačního pracovníka.....	48
6.6. Resocializační program.....	50
Závěr.....	53
Použitá literatura.....	55

Úvod

Mezi celospolečenské problémy můžeme v dnešní době zařadit i kriminalitu mládeže, kterou se v posledních letech zabývá celá řada odborníků. Dětská kriminalita je „horkým“ tématem, a nejen kvůli tomu, že kriminální činy jsou stále brutálnější (případy dětských vrahů), ale hlavně kvůli snižujícímu se věkovému průměru pachatelů. Děti jsou mnohem víc psychicky vyspělejší než dříve, a proto volá veřejnost po tvrdších sankcích- snížení spodní hranice trestní zodpovědnosti už na 14 let.

O problému kriminality mládeže svědčí výpovědní hodnota kriminálních statistik. Ty používají jako zdroje dat Policii České republiky, soudnictví, oběti trestné činnosti, pachatele trestné činnosti, ale i jakýkoli vzorek populace. Podle Zapletala (1993) v České republice existují dva systémy trestní statistiky, a sice policejní statistika (uvádí trestné činy- zvláště kriminalita mládeže, podíl recidivistů, počet trestních činů díky vlivu alkoholu...) a soudní statistika (základní jednotkou je pachatel trestné činnosti- obžalovaný, souzený, odsouzený). Takové statistiky ovšem nemají stoprocentně jistou a konečnou výpovědní hodnotu, vzhledem ke skutkům, které nebyly nikdy nahlášený (jde o takzvanou latentní kriminalitu, kdy se ani číslo nenahlášených skutků nedá s jistotou zjistit- pouze se odhaduje podle průzkumů). Podle Kaisera (1994) je kriminalita mezi mládeží velice rozšířená, a to natolik, že prakticky každý mladý člověk spáchal alespoň jeden delikt. Většinou jde jen o triviální případy, které bývají nahlášený minimálně, proto sankcionována jen část delikventů. Těžší delikty jsou nahlašovány mnohem častěji. Zajímavostí je, že registrovaní pachatelé deliktů mají několikanásobně větší latentní kriminalitu než neregistrovaní. U dívek je latentní kriminalita v zásadě výrazně menší.¹

Objasněnost případů není nikdy stoprocentní, proto nelze říct, zda byl čin spáchán dospělým, či nedospělým- to zkresluje podíl mládeže na kriminalitě. Nejčastějšími skutky vyšetřované policií u dětí a dospělých jsou krádeže věcí z aut, krádeže dvoustopých motorových vozidel, vloupání do víkendových chat, maření výkonu úředního rozhodnutí, krádeže jízdních kol. Oproti tomu za nejméně časté skutky můžeme považovat násilí na veřejném činiteli, vražda, kuplířství, znásilnění, násilí na policistovi, nebezpečné vyhrožování. Stejně jako u dospělých převládá

---

¹ MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. s. 145- 146. ISBN 80-7178-226-2

majetková trestní činnost nad násilnou kriminalitou. Z toho 80 % kriminality mládeže tvoří méně a středně závažná majetková trestná činnost.²

Nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence proti kriminalitě je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách. Cílovou skupinou preventivních opatření mohou být především hyperaktivní děti, děti selhávající ve škole, děti s poruchami chování, děti zneužívané a týrané v rodinách, děti z disfunkčních rodin, dětí z čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality, děti z rodin žijících pod hranicí životního minima, děti z rodin, v nichž chybí otec, děti s predeliktivním chováním, populace všech rodičů v komunitě, populace všech občanů státu aj. Bez jasné definice cílové skupiny, postupu práce s ní a hodnocení efektivity nemůže být prevence přínosná. Vrcholným státním orgánem prevence je Republikový výbor pro prevenci kriminality (zřízený 1993), kterému předsedá ministr vnitra. Zasedajícími zástupci jsou všechna zainteresovaná ministerstva a zástupci Mezirezortní protidrogové komise. Na ministerstvu vnitra České republiky pak existuje zvláštní odbor prevence kriminality, který poskytuje podporu i prostředky obecním zastupitelstvům a státním i nestátním organizacím, jež se prevencí zabývají. Ministerstvo spravedlnosti je odpovědné jednak za zacházení s obviněnými a odsouzenými mladistvými, jednak je zřizovatelem Institutu kriminologie a sociální prevence, který provádí kriminologický výzkum.³

---

² MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. s. 147- 154. ISBN 80-7178-226-2

³ MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. s. 260- 263, 283- 284. ISBN 80-7178-226-2

1. Cíl práce a metodologie- analýza dokumentů

Cílem této práce je analyzovat dokumenty týkající se soudnictví ve věcech mládeže, především pak specifik právní úpravy.

Ve své práci se zaměřuji převážně na zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže). „Zákon o soudnictví ve věcech mládeže má charakter komplexní, tj. obsahuje jak zásady upravující podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně a opatření ukládaná za takové protiprávní činy (tedy normy trestního práva hmotného), tak normy práva procesního upravující postup a rozhodování ve věcech mládeže, ale obsahuje také ustanovení o výkonu rozhodnutí. Tento zákon vymezuje rozdíly speciální právní úpravy odpovědnosti za spáchané činy a o soudnictví ve věcech mládeže oproti obecné úpravě obsažené zejména v trestních kodexech a v souvisejících právních předpisech. Smyslem nové právní úpravy v samostatném kodexu je podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona komplexně upravit hmotněprávní i procesněprávní aspekty trestání mládeže, nově konstituovat systém specializovaných soudů mládeže a zřetelně a přehledně vymezit ucelenou škálu možných reakcí státu a společnosti na delikventní jednání mládeže.“⁴ S ohledem na rozsah této práce jsem nebyla schopna věnovat se tomuto zákonu zcela podrobně, proto jsem dle svého uvážení vybrala to nejzásadnější.

Úvodní část věnuji zásadám zákona o soudnictví ve věcech mládeže, přednostně účel zákona a základní zásady. Tento zákon je totiž speciální normou, která, přestože vychází z obecných principů trestněprávních a trestněprocesních norem, má svá specifika a zcela nově upravuje základní zásady trestního řízení ve věcech mládeže.⁵ Věnuji tomu celou jednu kapitolu s názvem Trestní opatření.

V následujících kapitolách (Mladiství 15- 18 let a Mládež mladší 15 let) se pak zaměřuji na ukládaná opatření dle kategorie, ta se kvůli věkové hranici vzájemně liší, a proto vyžaduje zvláštní individuální způsob zacházení.

---

⁴ JELÍNEK, Jiří. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a základní zásady trestního řízení*. Kriminalistika [online]. 2003, roč. 36, č. 4 [cit. 2010-03-13]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2003/03_04/jelinek.html>.

⁵ JELÍNEK, Jiří. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a základní zásady trestního řízení*. Kriminalistika [online]. 2003, roč. 36, č. 4 [cit. 2010-03-13]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2003/03_04/jelinek.html>.

Poté následuje již problematika trestního opatření uvozená výčtem druhů trestního opatření. Základní zásady trestního řízení v trestním řádu jsou podkladem pro trestní řízení i v případě zákona č. 218/2003 Sb., ten je však ještě obohacený o nové postupy a instituty. Naskýtá se tudíž širší výběr trestů či nápravných opatření.

Závěr práce patří Probační a mediační službě⁶ systému péče o mladistvé České republiky, kde jsem pracovala se zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Ta úzce spolupracuje s orgány činnými dle zákona č. 218/2003 Sb.

Při zpracovávání zákonů jsem se víceméně snažila držet jejich struktury.

---

⁶ Probační a mediační služba- užitá zkratka PMS

2. Zásady zákona č. 218/2003 Sb.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).⁷ Zákon ze dne 25. června 2003, účinný od 1.1.2004.

2.1. Účel zákona a jeho vztah k jiným zákonům

Zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže (§ 1 odst. 1 ZSVM).

Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů (§ 1 odst. 2 ZSVM).

Pokud tento zákon nestanoví jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů (§ 1 odst. 3 ZSVM). Obecné právní předpisy (v rámci zákona o soudnictví ve věcech mládeže)-zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

2.2. Vymezení některých pojmů

- 1) protiprávní čin- provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný,
- 2) mládež- děti mladší patnácti let a mladiství,
- 3) dítě mladší patnácti let- ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku,

---

⁷ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže- užita zkratka ZSVM

- 4) mladistvý- ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku,
- 5) opatření- výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření (přiměřená omezení a přiměřené povinnosti ve smyslu trestního zákona a trestního řádu nahrazují výchovná opatření),
- 6) činné orgány- policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež,
- 7) soud pro mládež- zvláštní senát anebo v zákonem stanovených případech předseda takového senátu nebo samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu,
- 8) obecný soud- jiný senát nebo samosoudce téhož soudu nebo jiný soud, který neprojednává protiprávní činy mládeže (§ 2 ZSVM).

2.3. Základní zásady

Nikdo nemůže být podle tohoto zákona postižen za čin, který nebyl trestný podle zákona v době, kdy byl spáchán. Jen tento zákon v návaznosti na trestní zákon stanoví, které jednání je proviněním, a zároveň stanoví sankce a způsob jejich ukládání, směřující především k obnovení narušených sociálních vztahů, začlenění dítěte mladšího patnácti let nebo mladistvého do rodinného a sociálního prostředí a k předcházení protiprávních činů (§ 3 odst. 1 ZSVM).

Trestní opatření lze použít pouze tehdy, jestliže zvláštní způsoby řízení a opatření, zejména obnovující narušené sociální vztahy a přispívající k předcházení protiprávním činům, by zřejmě nevedly k dosažení účelu tohoto zákona (§ 3 odst. 2).

Opatření uložené podle tohoto zákona musí přihlížet k osobnosti toho, komu je ukládáno, včetně jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jakož i jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a stupni nebezpečnosti spáchaného činu. Politické, národní, sociální nebo náboženské smýšlení mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let, jeho rodiny nebo rodiny, v níž žije, anebo způsob výchovy mladistvého nebo dítěte mladšího patnácti let nemůže být důvodem k uložení opatření podle tohoto zákona (§ 3 odst. 3).

V řízení podle tohoto zákona je třeba postupovat s přihlédnutím k věku, zdravotnímu stavu, rozumové a mravní vyspělosti osoby, proti níž se vede, aby její

další vývoj byl co nejméně ohrožen a aby projednávané činy a jejich příčiny i okolnosti, které je umožnily, byly náležitě objasněny a za jejich spáchání byla vyvozena odpovědnost podle tohoto zákona. Řízení je přitom třeba vést tak, aby působilo k předcházení dalším protiprávním činům. Orgány činné podle tohoto zákona přitom spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí (§ 3 odst. 4). Sociálně-právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany, jimiž jsou okresní úřady, obce v přenesené působnosti, ministerstvo, úřad, dále pak i obce v samostatné působnosti a další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny (§ 4 zákona č. 359/1999 Sb.).

V řízení podle tohoto zákona je třeba chránit osobní údaje osoby, proti níž se řízení vede, a její soukromí, aby každá taková osoba byla chráněna před škodlivými vlivy, a při dodržení zásady, že je považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem (§ 3 odst. 5 ZSVM).

Každé dítě mladší patnácti let nebo mladistvý, nestanoví-li tento zákon jinak, má právo na to, aby jeho čin byl projednán bez zbytečného odkladu a v přiměřené lhůtě soudem pro mládež (§ 3 odst. 6).

Řízení podle tohoto zákona musí směřovat k tomu, aby poškozený dosáhl náhrady škody způsobené protiprávním činem, nebo se mu dostalo jiného přiměřeného zadostiučinění (§ 3 odst. 7).

Soudci, státní zástupci, příslušníci policejních orgánů a úředníci Probační a mediační služby působící v trestních věcech mládeže musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží (§ 3 odst. 8).

Soudnictví ve věcech mladistvých a ve věcech posuzování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let vykonávají soudy pro mládež (§ 4 ZSVM).

3. Mladiství 15- 18 let

3.1. Trestní odpovědnost mladistvých

Mladistvý je odpovědný za své chování od chvíle, kdy dosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, kdy sám dokáže rozeznat, zda je svým chováním, svými činy nebezpečný pro své okolí. Jestliže mladistvý vyspělosti tohoto druhu ještě nedosáhl, není trestně odpovědný za své činy (§ 5 odst. 1 ZSVM).

Dojde-li k činu jinak trestnému nebo není-li mladistvý trestně odpovědný z jiných zákonných důvodů, může se užít postupů a opatření jako u dětí mladších patnácti let (§ 5 odst. 2).

Trestný čin, který mladistvý spáchá, se nazývá provinění. Je-li mladistvým spáchán čin, jehož stupeň nebezpečnosti je pro společnost malý, není tento čin považován za provinění. Provinění mladistvého posuzuje trestní zákon, nestanoví-li zákon č. 218/2003 Sb. jinak (§ 6).

3.2. Opatření ukládaná mladistvým

Účelem opatření vůči mladistvému je dle §9 zákona č. 218/2003 Sb. především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.

Mladistvému lze uložit pouze tyto druhy opatření (§ 10 ZSVM):

- a) výchovná opatření- se souhlasem mladistvého je možno uložit výchovné opatření již během řízení o vině mladistvého (jde během řízení odvolat)
- b) ochranná opatření
- c) trestní opatření

3.3. Výchovná opatření

Výchovná opatření jsou ukládána po upuštění od trestního opatření nebo podmíněného upuštění od trestního opatření. Výchovné opatření lze ale použít i při uložení ochranného nebo trestního opatření současně. To se pak ukládá nejdéle na dobu stanovené zkušební doby podmíněného odsouzení nebo podmíněného odložení peněžitého opatření. Ovšem pokud je výchovné opatření ukládáno samostatně, nejde o dobu delší jak tři roky (§ 15 odst. 1 ZSVM).

Druhy výchovného opatření dle § 15 ZSVM:

- 1) dohled probačního úředníka
  - Viz kapitola Úkoly probační a mediační služby systému péče o mladistvé v České republice.
- 2) probační program
  - Viz kapitola Úkoly probační a mediační služby systému péče o mladistvé v České republice.
- 3) výchovné povinnosti
  - Soud pro mládež stanovuje, aby mladistvý zejména:
    - a) bydlel s rodičem nebo jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu,
    - b) jednorázově nebo ve splátkách zaplatil přiměřenou peněžitou částku na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti- z peněžitých prostředků, s nimiž smí mladistvý samostatně nakládat,
    - c) vykonal bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost- na dobu nejvýše čtyř hodin denně, osmnácti hodin týdně a šedesáti hodin celkem, soud pro mládež přihlédne ke zdravotní způsobilosti mladistvého,
    - d) usiloval o vyrovnání s poškozeným,
    - e) nahradil podle svých sil škodu způsobenou proviněním anebo jinak přispěl k odstranění následku provinění,
    - f) podrobil se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákona,
    - g) podrobil se ve svém volném čase vhodnému programu sociálního výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu,

vzdělávacímu, doškolovacímu, rekvalifikačnímu nebo jinému vhodnému programu k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, který není probačním programem- soud pro mládež přihlédně ke zdravotní způsobilosti mladistvého (§ 18 odst. 1).

4) výchovná omezení

- Soud pro mládež může ustanovit, aby mladistvý zejména:

- a) nenavštěvoval určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí,
- b) nestýkal se s určitými osobami,
- c) nezdržoval se na určitém místě,
- d) nepřechovával předměty, které by mohly sloužit k páčání dalších provinění,
- e) neužíval návykové látky,
- f) neúčastnil se hazardních her, sázek a hraní na výherních hracích přístrojích,
- g) neměnil bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi místo svého pobytu,
- h) neměnil bez předchozího oznámení probačnímu úředníkovi bezdůvodně svoje zaměstnání (§ 19 odst. 1).

5) napomenutí s výstrahou

- Mladistvému je v přítomnosti jeho zákonného zástupce soudem pro mládež (v přípravném řízení státním zástupcem) důrazně vytčena protiprávnost jeho činu a je zároveň upozorněn na důsledky, které mu hrozí, jestliže by do budoucna páchal další trestné činy (§ 20 odst. 1).
- Postižení mladistvého lze zároveň přenechat na zákonném zástupci, škole nebo výchovném zařízení. Ti jsou pak povinni vyrozumět soud pro mládež nebo státního zástupce o výsledku (§ 20 odst. 2).

O jakékoli změně nebo zrušení výchovného opatření rozhoduje na návrh probačního úředníka, státního zástupce nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí okresní soud pro mládež (obdobně při ochranném opatření) (§ 81 odst. 1).

3.4. Ochranná opatření

Jak jasně § 21 zákona č. 218/2003 Sb. říká, účelem je kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými. Ochrannou výchovu lze uložit pouze podle tohoto zákona, ostatní ochranná opatření se ukládají podle trestního zákona.

Druhy ochranných opatření:

- 1) ochranné léčení
- 2) zabránění věci
- 3) ochranná výchova

- Ochranná výchova může být uložena pokud:

- a) není řádně postaráno o výchovu mladistvého a tento nedostatek nejde v jeho vlastní rodině, nebo v rodině, ve které žije, odstranit,
- b) doposud byla výchova mladistvého zanedbávána,
- c) prostředí, v němž mladiství žije, neposkytuje náležitou výchovu (a ústavní výchova dle zákona o rodině není dostačující) (§ 22 odst. 1).

- Ochranná výchova může trvat do osmnáctého roku mladistvého, na žádost mladistvého lze prodloužit ochrannou výchovu až do jeho devatenácti let (§ 22 odst. 2).

- Mladistvý vykonává ochranné opatření v podobě ochranné výchovy v takzvaných výchovných zařízeních- výchovný ústav, diagnostický ústav (§ 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb.).

4. Mládež mladší 15 let

4.1. Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let

Dítě, jehož věk ještě nedovrší patnácti let, není trestně odpovědné. V případě tedy, že takové dítě spáchá trestní čin, uskutečňuje soud pro mládež potřebná opatření, která by měla vést k jeho nápravě. V případě spáchání jiného protiprávního činu se postupuje podle obecných předpisů (§ 89 ZSVM).

Dítěti mladšímu než patnáct let, které se dopustilo činu jinak trestného, lze opatření uložit na návrh státního zastupitelství. Státní zastupitelství je povinno návrh podat bezodkladně poté, jakmile se dozví, že trestní stíhání je nepřijatelné, protože jde o osobu, která není pro nedostatek věku trestně odpovědná (§ 90 odst. 1 ZSVM). Nebylo-li řízení o uložení opatření dítěti mladšímu než patnáct let, které se dopustilo činu jinak trestného, zahájeno na návrh státního zastupitelství podle odstavce 1, může je soud pro mládež zahájit i bez návrhu (§ 90 odst. 2). Řízení o návrhu na uložení opatření dítěti mladšímu než patnáct let, které se dopustilo činu jinak trestného, podaném někým jiným než státním zastupitelstvím soud pro mládež zastaví. To nevylučuje zahájení řízení soudem pro mládež podle odstavce 2 (§ 90 odst. 3).

Účastníci řízení o uložení opatření dítěti mladšímu patnácti let: dítě mladší patnácti let, zákonní zástupci dítěte (osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy nebo jiné obdobné péče), příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí a další osoby, o jejichž právech a povinnostech bude v řízení jednáno. Opatrovníkem dítěte pro řízení je soudem pro mládež ustanoven advokát (§ 91 ZSVM).

V řízení nemusí být dítě vyslechnuto, bylo-li jeho jednání, v němž je spatřován čin jinak trestný, spolehlivě prokázáno jiným způsobem. Jeho názor ve věci musí být vždy zjištěn (§ 92 odst. 1). Nerozhodne-li soud pro mládež jinak, konají se jednání ve věcech uložení opatření dítěti mladšímu než patnáct let, které se dopustilo činu jinak trestného, s vyloučením veřejnosti; účast při jednání soud pro mládež vždy povolí úředníkům Probační a mediační služby (§ 92 odst. 2).

Spáchá-li dítě mladší patnácti let čin jinak trestný, ukládá mu soud pro mládež dle § 93 odstavce 1 ZSVM opatření (tomu zpravidla předchází pedagogicko-psychologické vyšetření).

Takovými opatřeními jsou:

- dohled probačního úředníka
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
- ochranná výchova

Ochranná výchova je soudem uložena poté, co dítě spáchá čin, za nějž trestní zákon dovoluje uložit výjimečný trest. V době spáchání takového činu musí mít dítě dovršen dvanáctý rok života a zároveň být mladší patnácti let. Ochranná výchova je uložena i v případě, je-li to nezbytné zajištění řádné výchovy dítěte. Soud pro mládež zpětně sleduje preventivní účinek opatření (§ 93 odst. 2, 3, 5).

Je-li to zapotřebí, je dítěti uloženo i více opatření najednou (podpora dosažení účelu). Naopak může soud pro mládež od uložení opatření i upustit, a to v případě, kdy je postačující k dosažení účelu projednat čin dítěte státním zástupcem nebo před soudem pro mládež. O uložení opatření je rozhodováno rozsudkem (§ 93 odst. 6, 7, 8).

Výsledek řízení může být uveřejněn ve veřejně sdělovacích prostředcích jen po právní moci rozhodnutí, kterým je řízení skončeno. Nesmí se uveřejňovat osobní údaje- jméno a příjmení dítěte mladšího patnácti let a ani ostatních účastníků řízení. Výjimku může povolit jen soud pro mládež, z odůvodněných případů (§ 94 ZSVM).

Odměnu advokátovi, který plní dočasně funkci opatrovníka dítěte, za poskytnuté právní služby platí stát. Státu je soudem pro mládež v odůvodněných případech přiznaná náhrada nákladů za náhrady vzniklé zaplacením advokáta (§ 95 odst. 2, 3 ZSVM).

5. Trestní opatření

5.1. Druhy trestního opatření

Druhy trestních opatření, která mohou být mladistvému dle § 24 odstavce 1 ZSVM soudem pro mládež uložena:

- obecně prospěšné práce
- peněžité opatření
- peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu
- propadnutí věci
- zákaz činnosti
- vyhoštění
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení)
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- odnětí svobody nepodmíněné

Trestní opatření, uložená mladistvému, nesmí být však v rozporu s odstavcem 2 téhož paragrafu:

Trestní opatření uložené podle tohoto zákona v návaznosti na trestní zákon musí vzhledem k okolnostem případu a osobě i poměrům mladistvého napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého; výkonem trestního opatření nesmí být ponížena lidská důstojnost.

5.2. Ukládání trestního opatření

Při vyměřování trestního opatření se přihlíží k polehčujícím okolnostem, zejména pak k tomu, že

- 1) pachatel úspěšně prošel probačním programem, či jiným programem (psychologické poradenství, sociální výcvik, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, terapeutický program, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého),

- 2) pachatel uhradil zcela nebo částečně způsobenou škodu, napravil nebo zmírnil způsobenou újmu, snažil se o obnovu narušených právních a společenských vztahů,
- 3) chování pachatele po spáchání provinění nedává závdavek tomu, že by se tento pachatel mohl do budoucna dopustit další trestné činnosti (§ 25 odst. 1 ZSVM).

Soud pro mládež přihlíží při stanovení druhu trestního opatření a jeho výměry také ke stavu zmenšené přičetnosti, přivozené vlivem návykové látky, během níž bylo provinění spácháno (§ 25 odst. 2).

5.3. Obecně prospěšné práce, zákaz činnosti a vyhoštění

Soud pro mládež může mladistvému uložit obecně prospěšné práce, jejich hodnota však nesmí překročit víc jak polovinu horní hranice, která je dána v trestním zákoně. Tyto prospěšné práce (myšleno povaha práce a její okolnosti) pak nesmí mladistvého ohrožovat na zdraví, bezpečnosti a mravním vývoji.

Zákaz činnosti může soud pro mládež mladistvému uložit v případě, kdy se nejedná o překážku při přípravě na jeho budoucí povolání. Horní hranice sazby zákazu činnosti nesmí překročit pět let.

Vyhoštění může být soudem pro mládež mladistvému uloženo jen za podmínek stanovených v trestním zákoně (výměra jedna až pět let). Přihlíží se přitom k rodinným a osobním poměrům mladistvého z důvodu nebezpečí zpustnutí (§ 26 ZSVM).

5.4. Peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Peněžité opatření

Je-li mladistvý výdělečně činný či to jeho majetkové poměry umožňují, může soud pro mládež uložit peněžité opatření ve výměře od 1 000 Kč do 500 000 Kč (za podmínek stanovených v trestním zákoně). Pokud si mladistvý nemůže dovolit zaplatit peněžité opatření najednou, lze toto opatření stanovit formou denní sazby, a to od 100 Kč do 1 000 Kč na den po dobu 5 až 500 dní. Současně soud pro mládež stanoví celkovou výši peněžitého opatření a způsob jeho splácení.

Pro případ, kdy by nebylo peněžité opatření vykonáno ve stanovené lhůtě, ukládá soud pro mládež jako náhradní trestní opatření odnětí svobody až na jeden rok. Případný zbytek nezaplaceného peněžitého opatření může být nahrazeno obecně prospěšnou prací v rámci probačního programu pro tento účel zřízeného (§ 27 ZSVM).

Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Výkon peněžitého opatření je odložen, jestliže má soud pro mládež důvodně za to, že bude účelu trestního opatření dosaženo i bez jeho výkonu, a to s přihlédnutím k dosavadnímu životu mladistvého i prostředí, ve kterém žije a pracuje a jiným okolnostem. Peněžité opatření je odloženo i jestliže má soud pro mládež důvodně za to, že bude účelu trestního opatření dosaženo i bez jeho výkonu, a to při přijetí záruky za nápravu mladistvého, vzhledem k výchovnému vlivu toho, kdo záruku nabídnul.

Povolení podmíněného odložení trestního opatření se netýká výkonu ostatních uložených trestních opatření, pokud není v rozsudku stanoveno jinak (§ 28 ZSVM).

Rozsudkem o odložení výkonu peněžitého opatření začíná zkušební doba, ta trvá až po dobu tří let (§ 29 odst. 1 ZSVM).

Mladistvému s podmíněně odloženým výkonem peněžitého opatření, který vedl po zkušební dobu řádný život a splnil všechny uložené podmínky, vysloví soud pro mládež, že se osvědčil. V opačném případě musí mladiství peněžité opatření vykonat. Může se stát, že záruka, která byla za mladistvého nabídnuta, je během zkušební doby poskytujícím odvolána. Soud pro mládež přezkoumá chování mladistvého, shledá-li, že opatření i nadále splňuje své poslání, ponechá opatření v platnosti. Při konečném pozitivním osvědčení se na mladistvého hledí, jako by nebyl odsouzen (§ 30 odst. 1, 2, 4 ZSVM).

5.5. Odnětí svobody

§ 31 zákona 218/2003 Sb. upravuje odnětí svobody mladistvého takto:

- 1) Trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně se u mladistvých snižují na polovinu, přičemž však horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let a dolní hranice jeden rok.
- 2) Nepodmíněné odnětí svobody může soud pro mládež mladistvému uložit jen tehdy, jestliže by s ohledem na okolnosti případu, osobu mladistvého nebo předchozí použitá opatření uložení jiného trestního opatření zjevně nepostačovalo k dosažení účelu tohoto zákona.
- 3) V případě, že mladistvý spáchal provinění, za které trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, a že stupeň nebezpečnosti takového provinění pro společnost je vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoký, může soud pro mládež uložit mladistvému odnětí svobody na pět až deset let, má-li za to, že by odnětí svobody v rozmezí uvedeném v odstavci 1 k dosažení účelu trestního opatření nepostačovalo.

Pokud je soud přesvědčen, že je trest pro mladistvého vzhledem k jeho poměrům nebo k okolnostem případu příliš přísný, může být trest odnětí svobody i kratšího trvání. Jde o takzvané mimořádné snížení odnětí svobody. Takové trestní opatření může být pak sníženo až pod dolní hranici trestní sazby, která je zákonem uvedena v trestním zákoně. Trestní opatření v podobě snížení odnětí svobody lze užít i k odsouzení mladistvého za přípravu k provinění nebo za pokus provinění (§ 32 ZSVM).

5.6. Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem

V obou případech je stanovena soudem pro mládež zkušební doba ve výměře od jednoho do tří let. Zároveň může soud pro mládež uložit i výchovná opatření (stejně jako i v předešlých případech trestního opatření). Zkušební dobu lze i přiměřeně prodloužit, ne však o více než dva roky, celkově nesmí přesáhnout pět let (§ 33 ZSVM).

5.7. Promlčení výkonu trestního opatření

Výkon trestního opatření není možno vykonat:

- a) po uplynutí pětileté promlčecí doby
- b) po uplynutí desetileté promlčecí doby- pokud bylo uloženo výjimečné trestní opatření odnětí svobody v rozmezí 5- 10 let

Nepromlčuje se výkon trestního opatření, jež byl uložen pro trestné činy stanovené trestním zákonem (§ 34 ZSVM).

5.8. Řízení v trestních věcech mladistvých

V řízení ve věci mladistvého nelze vydat trestní příkaz- „Rozhodnutí, které může soud vydat bez projednání obžaloby v hlavním líčení, tedy tzv. "od stolu", jestliže důkazy shromážděné v přípravném řízení policií a státním zástupcem umožňují bez pochyb rozhodnout o vině obviněného a o trestu. Trestní příkaz lze vydat jen ohledně trestných činů, za něž lze uložit trest odnětí svobody nepřevyšující 5 let. Trestním příkazem však nelze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Aby bylo zachováno právo obviněného na řádný a veřejný proces, má právo proti trestnímu příkazu podat odpor (toto právo má i státní zástupce). V případě podání odporu se trestní příkaz automaticky ruší a ve věci je nařízeno řádné hlavní líčení.“⁸

Řízení v trestních věcech mladistvých musí být svěřováno osobám zaručujícím splnění výchovného účelu tohoto řízení (§ 36 ZSVM).

5.8.1. Soud a osoby na řízení zúčastněné

Soud pro mládež se koná v obvodu, kde mladistvý bydlí, popřípadě v obvodu, kde se zdržuje či pracuje, pokud nemá stálé bydliště. Jestli není ani jedno z míst zjistitelné, nebo je mimo území České republiky, koná se řízení v obvodu,

---

⁸ *Www.trestni-rizeni.com* [online]. 2010 [cit. 2010-02-20]. Trestní příkaz. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-prikaz>>.

kde bylo provinění spácháno. Když není známo ani místo spáchání provinění, v tom případě v místě, kde čin vyšel najevo (§ 37 ZSVM).

Při řízení v trestných věcech mladistvých dochází ke spolupráci s úředníky probační a mediační služby, s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, se zájmovými sdruženími občanů- individuální přístup k řešení jednotlivých věcí, zamezování trestné činnosti, posílení výchovného působení... (§ 40 ZSVM).

5.8.2. Provádění úkonů řízení ve věcech mladistvých

V průběhu řízení se přihlíží k věku a duševní vyspělosti mladistvého, aby nebyla narušena jeho psychická a sociální rovnováha. Před samotným řízením probíhá přípravné řízení, provádí policejní orgán, státní zástupce nebo soudce pro mládež (§ 41 ZSVM).

5.9. Mladistvý

5.9.1. Práva mladistvého

Práva mladistvého definuje § 42 zákona č. 218/2003 Sb.:

- Mladistvý má právo na zacházení přiměřené jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu.
- Mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle tohoto zákona nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce o něm zajistit.
- Ve vykonávacím řízení musí mít mladistvý obhájce,
  - a) jestliže soud pro mládež rozhoduje ve veřejném zasedání a mladistvý nedovršil osmnácti let,
  - b) jde-li o podmíněné propuštění z výkonu trestního opatření odnětí svobody mladistvého, který v době konání veřejného zasedání nedovršil devatenáctý rok.

- V řízení o stížnosti pro porušení zákona, v řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy musí mít mladistvý obhájce, jestliže v době konání veřejného zasedání nedovršil devatenáctý rok.
- Všechny orgány činné podle tohoto zákona jsou povinny vždy mladistvého poučit o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění. Ve vhodných případech jej poučí i o podmínkách pro podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání nebo odstoupení od trestního stíhání.

5.9.2. Zákonný zástupce mladistvého, obhájce mladistvého

Zákonný zástupce mladistvého má právo zastoupit mladistvého, zvolit mu obhájce, podávat za něj návrhy, žádosti, opravné prostředky, zúčastňovat se všech jednání, kde může být účasten mladistvý a to vše i proti vůli samotného mladistvého. Zákonného zástupce zastoupí opatrovník ustanovený předsedou senátu, jestliže svoje práva vykonávat z nějakého důvodu nemůže (§ 43 ZSVM).

Rodiče zastupují dítě při právních úkonech, ke kterým není plně způsobilé (§ 36 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině). Žádný z rodičů nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí týchž rodičů. Nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat. Tímto opatrovníkem zpravidla ustanoví orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí (dále jen "orgán sociálně-právní ochrany dětí") (§ 37 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině).

Obhájcem mladistvého nesmí být ta samá osoba, která zastupuje i osobu, jejíž zájmy si odporují se zájmy mladistvého (např. poškozený). Mladistvý může ustanoveného obhájce nahradit jiným (§ 44 odst. 1, 3 ZSVM).

5.10. Poškozený

5.10.1. Zájmy a práva poškozeného

Zájmy a práva poškozeného definuje § 45 zákona č. 218/2003 Sb.:

- Orgány činné podle tohoto zákona jsou povinny přihlížet k oprávněným zájmům poškozeného, poučit ho o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění; státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu posoudí vhodnost a účelnost některého ze zvláštních způsobů řízení vedoucích mimo jiné k náhradě škody nebo jinému odčinění škodlivých následků činu.
- Poškozený, jehož adresa pobytu, sídla nebo místa podnikání je známa, musí být příslušným orgánem činným podle tohoto zákona vyrozuměn, jestliže mladistvý prohlásí, že je připraven škodu vzniklou činem nahradit, jinak odčinit nebo přispět k narovnání škodlivých následků činu. Totéž platí v případě, že mladistvý na sebe vezme povinnost, která se bezprostředně dotýká zájmů poškozeného.

5.11. Zvláštní ustanovení o vazbě a zadržení mladistvého

5.11.1. Vazba mladistvého

Vzetí mladistvého do vazby proběhne pouze tehdy, když není možno dosáhnout účelu vazby jiným způsobem. Po vzetí mladistvého do vazby, po jeho zatčení či zadržení, je co nejdříve informován jeho zákonný zástupce, středisko PMS, orgán sociálně-právní ochrany dětí, zaměstnavatel, v případě uložené ochranné výchovy i výchovné zařízení (§ 46 ZSVM).

Trvání vazby v řízení ve věcech mladistvých netrvá déle jak dva měsíce (počítá se od doby zatčení, zadržení), ovšem ve zvláštních případech jde o časový úsek až šesti měsíců, ne déle. Samotná vazba se může po vypršení její doby ještě prodloužit, a to až na další dva měsíce, ve zvláštních případech opět až na dobu šesti měsíců, a sice z důvodu, že nemuselo být trestní stíhání ještě skončeno a propuštěním mladistvého na svobodu by hrozilo zmaření či stížení dosažení účelu trestního stíhání (§ 47 odst. 1 ZSVM).

Vazbu lze kompenzovat zárukou, dohledem, slibem, péčí důvěryhodné osoby nebo peněžitou zárukou (§ 49 ZSVM).

5.11.2. Zadržení mladistvého

Mladistvý do nedovršených osmnácti let musí být umístěn odděleně od dospělých. Toto pravidlo neplatí ve dvou případech, a sice když není k dispozici místo pro zadržení mladistvých a když nelze zajistit bezpečnost mladistvého na místě určeném pro výkon zadržení (§ 51 ZSVM).

5.12. Ochrana soukromí mladistvých a veřejnost řízení

5.12.1. Zveřejňování informací

Až do skončení trestního stíhání mladistvého mohou být zveřejňovány jen takové informace, které neohrožují dosažení účelu trestního řízení a zároveň nenarušují ochranu osobnosti mladistvého a jeho osobních údajů, stejně tak to platí i u dalších osob zúčastněných řízení (§ 52 ZSVM).

5.12.2. Hlavní líčení, veřejné zasedání a publikování informací o nich

Hlavního líčení a veřejného zasedání mohou být účastni jen:

- obžalovaný mladistvý a jeho dva důvěrníci
- zákonní zástupci a příbuzní v přímém pokolení
- sourozenci
- manžel nebo druh
- obhájce obžalovaného
- poškozený a jeho zmocněnec
- svědci, znalci, tlumočníci
- příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, úředníci Probační a mediační služby
- zástupce školy (výchovného zařízení).

Na požádání obžalovaného se stává hlavní líčení nebo veřejné zasedání veřejným.

Je zakázáno ve veřejných sdělovacích prostředcích publikovat informace, které by vedly k identifikaci mladistvého či popisovaly průběh hlavního líčení, veřejného zasedání.

Výsledek hlavního líčení se vyhláší veřejně za přítomnosti obžalovaného mladistvého. Odsuzující rozsudek už může být uveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích, sdělování informací o osobě mladistvého je ovšem stále zakázané. Proti usnesení předsedy senátu není možné podat stížnost (§ 54 ZSVM).

Opis rozsudku je doručen příslušné Probační a mediační službě a orgánu sociálně-právní ochrany dětí (§ 67 odst. 1 ZSVM).

5.12.3. Zvláštní způsoby řízení a jeho druhy

Obecné ustanovení zvláštních způsobů řízení upravuje § 68 zákona č. 218/2003 Sb.:

Zvláštní způsoby řízení je možno v trestních věcech mladistvých použít jen jestliže se podezření ze spáchání provinění jeví na základě dostatečného objasnění skutkového stavu věci zcela důvodným a mladistvý je připraven nést odpovědnost za spáchaný čin, vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění škodlivých následků jeho provinění. V případě potřeby lze na mladistvém požadovat, aby se zavázal k chování omezujícímu možnosti spáchání dalších provinění.

Druhy zvláštních způsobů řízení (§ 69 ZSVM):

- a) podmíněného zastavení trestního stíhání
- b) narovnání
- c) odstoupení od trestního stíhání
  - Odstoupit od trestního stíhání lze ve dvou případech, jednak, když není trestné stíhání účelné a jednak tehdy, když k odvrácení mladistvého od páchaní dalších provinění není nutné potrestání.
  - Tomu ale předchází i taková kritéria jako: chybějící veřejný zájem na dalším stíhání mladistvého, přihlídnutí ke stupni nebezpečnosti provinění pro společnost a osobě mladistvého, řízení o provinění, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody (horní hranice tři roky).

- Vykonal-li mladistvý úspěšně vhodný probační program, nahradil-li zcela nebo alespoň částečně způsobenou škodu, lze i za takových podmínek odstoupit od trestního stíhání. Dostatečné, z hlediska účelu, je i vyslovené napomenutí s výstrahou.
- Může se ovšem stát, že se v trestním stíhání mladistvého pokračuje i poté, co bylo dotyčnému oznámeno usnesení o odstoupení od trestního stíhání, a to za takových podmínek, kdy mladistvý na projednávání věci trvá. To však musí prohlásit nejpozději do tří dnů od oznámení o odstoupení trestního stíhání. Soud pro mládež tedy shledá mladistvého vinným, nenajde-li důvod ke zproštění, trest ale neuloží (§ 70 odst. 1, 3, 5 ZSVM).

5.12.4. Výkon rozhodnutí

Na výkon ochranných a trestních opatření je užito obecných ustanovení trestního řádu o výkonu odpovídajících ochranných opatření a trestů (§ 74 ZSVM).

Působnost Probační a mediační služby při výkonu rozhodnutí (§ 75 odst. 1 ZSVM)

PMS dohlíží na mladistvého, jestliže bylo rozhodnuto

- a) o propuštění mladistvého z vazby za současného uložení dohledu,
- b) o podmíněném zastavení trestního stíhání,
- c) o podmíněném upuštění od trestního opatření s dohledem,
- d) o uložení obecně prospěšných prací za současného uložení výchovných opatření,
- e) o uložení peněžitého opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- f) o podmíněném odsouzení, včetně podmíněného odsouzení s dohledem,
- g) o podmíněném propuštění z výkonu odnětí svobody, včetně podmíněného propuštění z výkonu odnětí svobody za současného uložení dohledu,
- h) o uložení dalších trestních, ochranných a výchovných opatření a soud předal věc Probační a mediační službě.

Pokud nebyl dohled uložen, provádí PMS takové úkony, aby mladistvý žil ve zkušební době spořádaným životem.

Výkon trestního opatření odnětí svobody (§ 76 ZSVM)

Upravuje zvláštní zákon.

Zvláštní důvod odkladu výkonu trestního opatření odnětí svobody (§ 77 odst. 1, 2 ZSVM)

Zvláštním důvodem odkladu výkonu trestního opatření odnětí svobody je dokončení vzdělání nebo jiné přípravy k povolání- maximálně po dobu dvou let. Po přihlídnutí k úspěšnému dokončení vzdělání či jiné přípravy k povolání, k povaze a závažnosti spáchaného provinění, k osobě mladistvého a jeho poměrům a k chování mladistvého během odkladu může soud pro mládež zcela upustit od výkonu odnětí svobody.

Podmíněné propuštění mladistvého (§ 78 ZSVM)

Podmíněné propuštění mladistvého probíhá na návrh státního zástupce nebo ředitele věznice, a to i tehdy, kdy ještě mladistvý neabsolvoval ani polovinu nebo dvě třetiny trestu. Po propuštění běží zkušební doba jednoho roku až pěti let.

Přeřazení mladistvého (§ 79 ZSVM)

Po dovršení devatenáctého roku mladistvého ve výkonu odnětí svobody může dojít po rozhodnutí soudu pro mládež k přeřazení do věznice pro ostatní odsouzené. Usuzuje se podle dosaženého stupně převýchovy mladistvého a k délce zbytku trestu. Přeřadí-li soud pro mládež nakonec mladistvého do věznice pro ostatní odsouzené, musí zvážit, ve kterém typu věznice bude mladistvý pro další výkon trestu umístěn.

Dojde-li k samotnému přeřazení do věznice pro ostatní odsouzené, jde vždy o věznici s přísnějším režimem.

Výkon dohledu probačního úředníka (§ 80 ZSVM)

Výkon dohledu probačního úředníka nařizuje předseda senátu soudu pro mládež středisku PMS. Konkrétně tomu středisku, do jehož obvodu spadá bydliště mladistvého, popřípadě v jehož obvodě se zdržuje.

Dohled probačního úředníka obnáší kontrolu plnění povinností uložených mladistvému, návštěvy mladistvého v práci, ve škole a v místě jeho bydliště.

Každému mladistvému je individuálně připraven program výkonu dohledu.

Při závažném nebo opakovaném porušení podmínek dohledu nebo výchovných opatření informuje probační úředník bez odkladu předsedu senátu soudu pro mládež. Při méně závažném porušení podmínek dohledu a výchovných opatření může probační úředník udělit výstrahu- tolerují se nejvýše dvě výstrahy za rok.

Zpráva, informující předsedu senátu soudu pro mládež o průběhu výkonu dohledu nad mladistvým a o plnění veškerých opatření mladistvým, je zpracována minimálně jednou za šest měsíců.

Změna výchovných opatření (§ 81 odst. 1 ZSVM)

Změna nebo zrušení výchovných opatření nastává po rozhodnutí okresního soudu pro mládež, který výchovné opatření uložil (na návrh probačního úředníka, příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, státního zástupce, ale i bez návrhu).

Výkon ochranné výchovy

Výkon ochranné výchovy probíhá ve výchovných zařízeních. Neumožňuje-li zdravotní stav mladistvého vykonávat ochranou výchovu ve výchovném zařízení, je přednostně umístěn do zdravotnického zařízení.

Nařízení výkonu ochranné výchovy podává předseda senátu diagnostickému ústavu.

Neobává-li se předseda senátu uprchnutí mladistvého a není-li mladistvý ve vazbě, je mu poskytnuta lhůta k obstarání svých záležitostí (§ 82 ZSVM).

Soud pro mládež, který výkon ochranné výchovy uložil, rozhoduje zároveň i o upuštění od výkonu ochranné výchovy (§ 83 odst. 1 ZSVM). Naopak o propuštění z ochranné výchovy rozhoduje okresní soud pro mládež, v jehož obvodu se ochranná výchova vykonává. Ten rozhoduje i ve věcech podmíněného umístění mladistvého mimo výchovné zařízení, prodloužení ochranné výchovy a změně ochranné výchovy. To vždy na návrh státního zástupce, výchovného zařízení, příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, mladistvého, probačního úředníka, anebo i bez takového návrhu (§ 83 odst. 1, § 84 odst. 1, §85 odst. 1, § 86 odst. 1, § 87 odst. 1 ZSVM).

Zahlazení odsouzení (§ 88 odst. 1 ZSVM)

Předseda senátu soudu pro mládež rozhoduje o tom, zda dojde k zahlazení odsouzení mladistvého, bez návrhu či žádosti.

6. Úkoly Probační a mediační služby systému péče o mládež v České republice

„Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení následků spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na ochranu společnosti, zájmy poškozených a prevenci kriminality.“⁹

Veškerá činnost Probační a mediační služby České republiky je bezplatná.

6.1. Zřízení PMS

Dle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě¹⁰ je zřízena probační a mediační služba, ta provádí úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. Jedná se o státní organizační složku a účetní jednotku (§ 1 ZPMS).

6.2. Úředníci a asistenti

6.2.1. Postavení úředníků a asistentů

Úkoly Probační a mediační služby plní v rámci jejích středisek v pracovním poměru zaměstnanci státu ve funkcích úředníků nebo asistentů Probační a mediační služby. Pracovní poměr úředníků a asistentů Probační a mediační služby se řídí zákoníkem práce, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Úředník Probační a mediační služby musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenských věd získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky Probační a mediační služby.

---

⁹ www.pmscr.cz [online]. 2003 [cit. 2010-01-12]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

¹⁰ Zákon o Probační a mediační službě- užitá zkratka ZPMS

Asistentem Probační a mediační služby se může stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je způsobilá k právním úkonům a získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovědní.

Úředníci a asistenti jsou povinni se dále vzdělávat a prohlubovat si své odborné znalosti.

Rozsah a obsah kvalifikačního vzdělávání a odborné zkoušky pro úředníky a obsah specializačního kursu pro asistenty Probační a mediační služby stanoví Statut Probační a mediační služby (§ 6 ZPMS).

6.2.2. Práva a povinnosti úředníků a asistentů

§ 7 zákona č. 257/2000 Sb. praví:

- 1) Úředník Probační a mediační služby je při výkonu své funkce povinen řídit se zákony, jinými právními předpisy a pokyny předsedy senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce, které však nesmí směřovat ke způsobu a výsledku prováděné mediace. Přitom musí postupovat odpovědně, respektovat a chránit lidská práva a svobody, důstojnost člověka a vyvarovat se jednání, které by mohlo vést ke zmaření účelu trestního řízení nebo vzbuzovalo pochybnosti o jeho objektivitě a nestrannosti. Při nedodržení těchto povinností může předseda senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státní zástupce věc úředníkovi Probační a mediační služby odejmout.
- 2) Úředník Probační a mediační služby je oprávněn zjišťovat stanovisko obviněného k podmíněnému zastavení trestního stíhání, k uložení trestu obecně prospěšných prací nebo k uložení jiného trestu nespojeného s odnětím svobody, a pokud jde o schválení narovnání, zjišťovat stanovisko obviněného i poškozeného.
- 3) Poruší-li obviněný podmínky (omezení či povinnosti stanovené mu v rámci dohledu, nebo v rámci některého trestu nespojeného s odnětím svobody, podmíněného zastavení trestního stíhání anebo podmíněného propuštění prováděného úředníkem Probační a mediační služby), informuje o tom úředník předsedu senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce. Při méně závažném porušení stanovených podmínek, omezení či povinností může úředník Probační a mediační služby upozornit obviněného na zjištěné nedostatky a dát mu poučení, že v případě opakování nebo závažnějšího

porušení stanovených podmínek, omezení či povinností bude o tom informovat předsedu senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce.

- 4) Úředník Probační a mediační služby má právo v mezích její působnosti nahlížet do trestních spisů vedených u soudu, státního zastupitelství a Policie České republiky, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si kopie spisů a jejich částí.
- 5) Úředník Probační a mediační služby nesmí v téže věci provádět úkony probace a mediace.
- 6) Jednotlivé úkony podle pokynů úředníka Probační a mediační služby provádějí a organizačně zabezpečují asistenti střediska, kteří vykonávají i potřebné administrativní práce. Pokud asistenti vykonávají jednotlivé úkony podle pokynů úředníka, platí pro ně obdobně odstavce 1 až 5.

Vyloučení úředníka nebo asistenta Probační a mediační služby z provedení úkonů upravuje § 8 zákona č. 257/2000 Sb.:

- 1) Úředník i asistent Probační a mediační služby jsou vyloučeni z provedení úkonů probace nebo mediace z obdobných důvodů, které zákon stanoví pro vyloučení orgánů činných v trestním řízení. Jakmile se úředník nebo asistent dozví o skutečnostech, pro které by mohl být vyloučen, oznámí to neprodleně předsedovi senátu nebo samosoudci a v přípravném řízení státnímu zástupci. V řízení může do doby, než je o vyloučení rozhodnuto, učinit jen takové úkony, které nesnesou odkladu.
- 2) O vyloučení podle odstavce 1 rozhoduje předseda senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státní zástupce usnesením; proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.
- 3) Jestliže bylo rozhodnuto, že úředník nebo asistent je vyloučen, určí místo něho předseda senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státní zástupce jiného úředníka nebo asistenta.

S § 8 zákona č. 257/2000 Sb. úzce souvisí § 9 téhož zákona:

- 1) Úředník i asistent Probační a mediační služby jsou povinni i po skončení pracovního poměru zachovávat mlčenlivost o věcech, které se dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce. Povinnosti mlčenlivosti se při výkonu

probace nemohou dovolávat ve vztahu k policejnímu orgánu, soudu nebo státnímu zástupci. Stejně se nemohou dovolávat mlčenlivosti vůči ministerstvu, pokud jde o údaje potřebné k plnění závazků podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána.

- 2) Úředníka ani asistenta Probační a mediační služby nelze v návaznosti na jeho mediační činnost vyslýchat ke skutkovým okolnostem, které se dozvěděl při zprostředkování řešení sporu nebo v souvislosti s ním a které se neprojevíly při uzavírání dohody mezi obviněným a poškozeným, s výjimkou případů zákonem uložené povinnosti překazít spáchání trestného činu nebo oznámit trestný čin.

6.2.3. Vedoucí střediska Probační a mediační služby

Práci střediska organizuje a řídí jeho vedoucí, kterého z úředníků příslušného střediska jmenuje a odvolává na návrh ředitele Probační a mediační služby ministr spravedlnosti po projednání s Radou pro probaci a mediaci.

Vedoucí střediska nesmí dávat pokyny úředníkům a asistentům Probační a mediační služby k provádění úkonů probace a mediace v rozporu s pokyny předsedy senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce (§ 10 ZPMS).

6.3. Probace, probační dohled

„Slovo probace pochází z latiny a znamená ověřování, zkoušení.“¹¹

Probací se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným. Jde o kontrolu výkonů trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl tak soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů (§ 2 odst. 1 ZPMS).

---

¹¹ *www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. PROBAČNÍ DOHLED. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_DOHLED_tisk.pdf>.

Dohled může být soudcem uložen tehdy, bylo-li rozhodnuto o podmíněném upuštění od potrestání, podmíněném odsouzení nebo podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Dohled může zároveň nahrazovat pobyt ve vazbě (rozhoduje soudce nebo státní zástupce).

Probační dohled vypadá tak, že se v pravidelných osobních setkáních schází klient (obviněný nebo odsouzený) spolu s probačním pracovníkem (úředník nebo asistent střediska Probační a mediační služby ČR), a to na středisku PMS v místě bydliště nebo pobytu klienta. Probační pracovník může svého klienta navštívit i doma.

Jednotlivá setkání s klientem jsou zaznamenávána do probačního spisu. Minimálně 1x za půl roku je soudce informován o průběhu dohledu. Pokud je probační dohled náhradou vazby, pak je informován soudce i státní zástupce. Klient je se zprávami seznámen.¹²

6.3.1. Účel probačního dohledu

Ke zlepšení klientova dosavadního života, respektive k tomu, aby mohl svůj život nadále vést bez dalších konfliktů se zákonem, by mohla přispět právě pravidelná kontrola klientova chování.

Probační pracovník nejen průběžně ověřuje, jak klient žije, ale nabízí i pomoc a podporu (např. hledání práce, vyhledání odborníka pro léčbu závislosti, pomoc s řešením náhrady škody...). Jedním z hlavních účelů probačního dohledu je, aby klient přijal odpovědnost za své chování a snažil se najít řešení následků trestné činnosti.

Dohled nad klientem může a měl by zajistit snížení rizika opakující se trestné činnosti- ochrana společnosti před další kriminalitou.¹³

---

¹² *Www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. PROBAČNÍ DOHLED. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_DOHLED_tisk.pdf>.

¹³ *Www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. PROBAČNÍ DOHLED. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_DOHLED_tisk.pdf>.

6.3.2. Průběh probačního dohledu

V průběhu setkávání probačního pracovníka s klientem má klient dostatečný prostor pro sdělování svých zájmů, potřeb a starostí, se kterými může probační úředník nebo asistent vypomoci.

Povinností klienta je pravidelně informovat probačního pracovníka o svém pobytu, zaměstnání (popřípadě studiu), způsobu plnění povinností, které mu byly uloženy a o dalších důležitých skutečnostech.

V rámci zajištění dohledu může probační pracovník kontaktovat a následně navázat spolupráci s poškozeným, s rodinou klienta, se zaměstnavatelem nebo školou, kterou klient studuje, popřípadě i se zájmovou organizací, pokud nabídla záruku za chování klienta. Naopak i klientovi může být prostřednictvím probačního úředníka nebo asistenta zprostředkován kontakt na odborníky, kteří by mu pomohli řešit aktuální problémy (nabídka účasti v resocializačním, léčebném, poradenském nebo jiném programu). Průběh dohledu a chování klienta je pravidelně hodnoceno, následně úředník nebo asistent PMS vypracovává zprávy pro soudce nebo státního zástupce. V takové zprávě jsou zaznamenány úspěchy, kterých klient dosáhl v rámci dohledu, ale i zjištěné nedostatky. Probační pracovník může soudci nebo státnímu zástupci navrhnout opatření napравující zjištěné nedostatky.

Klient je povinen spolupracovat s probačním úředníkem nebo asistentem až do skončení stanovené zkušební doby nebo do odvolání náhrady vazby dohledem. Chování klienta a jeho celkový přístup k dohledu může výrazně ovlivnit rozhodnutí soudu, jestli se klient osvědčil, v rámci zkušební doby.

Klient má díky probačnímu dohledu příležitost napravit svým chováním nespravedlnost, které se případně spácháním trestného činu dopustil vůči poškozenému. V takovém případě je probační úředník nebo asistent podporou jak klientovi, tak poškozenému (získání opětovného pocitu jistoty, důvěry a bezpečí).¹⁴

---

¹⁴ *www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. PROBAČNÍ DOHLED. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_DOHLED_tisk.pdf>.

6.3.3. Metodický standard činnosti PMS v oblasti probace

I. Zahájení činnosti střediska PMS

Činnost střediska PMS je zahájena na základě pověření soudu k probační činnosti. Jde o případy, kdy soud uložil v rámci rozhodnutí o alternativním trestu nebo opatření po dobu trvání zkušební doby dohled. Poté, co probační pracovník obdrží toto pověření, je klient vyzván k úvodní konzultaci.¹⁵

II. Průběh činnosti střediska PMS v rámci výkonu dohledu

Úvodní konzultace mezi klientem a probačním úředníkem nebo asistentem probíhá tak, že pracovník PMS klade důraz na navázání konstruktivního pracovního vztahu s klientem, zároveň jsou klientovi srozumitelně poskytovány základní informace o výkonu dohledu, pro představu o podobě budoucí vzájemné spolupráce.

Během dalších konzultací sestavuje probační pracovník spolu s klientem probační program- obsah se odvíjí od pravomocného rozhodnutí soudu, zákonného právního rámce institutu dohledu (§ 26a, 26b Trestního Zákona), od individuální situace klienta a specifických okolností souvisejících s trestnou činností klienta.

Základní principy vypracování probačního programu:

- a) probační program je pro každého klienta individuálně specifikován
  - b) probační program vytváří probační pracovník (ve spolupráci s klientem), a to hned na začátku zkušební doby- v průběhu dohledu je podle potřeby aktualizován
  - c) klient je povinen plnit probační program- nedílná součást realizace dohledu
  - d) tvorba probačního programu je hlavně práce s člověkem, nejen s formulářem
  - e) pravidla dohledu jsou jasně dána
- Každý program je individuální.
  - Probační pracovník co nejvíce vyzdvihuje klientova pozitiva, současně se s klientem snaží najít řešení, jak změnit to negativní (společensky a právně nepřijatelné).

---

¹⁵ *www.pmscr.cz* [online]. 2008 [cit. 2010-01-12]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti probace. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/>>.

- Probační pracovník klienta při řešení svých problémů kontroluje nebo mu pomáhá, v obou případech je ale za řešení situace zodpovědný klient.
- Díky probačnímu programu je výkon dohledu průběžně vyhodnocován- nástroj vyhodnocování.
- Probační program obsahuje: konkrétní cíle dohledu a dílčí kroky směřující k jejich naplnění, stanovený způsob spolupráce a kontaktu pracovníka PMS s klientem, vymezení následků v případě jejich nedodržení.
- Klient musí obsahu probačního programu rozumět.
- Účast na konzultacích je v rámci dohledu pro klienta povinná¹⁶

III. Ukončení činnosti střediska PMS v rámci výkonu dohledu

Konec činnosti střediska PMS v rámci výkonu dohledu vzniká zpracováním závěrečné zprávy o průběhu dohledu. Na jejím základě (+ další informace) soud rozhoduje, zda se klient ve zkušební době uloženého alternativního trestu osvědčil, popřípadě neosvědčil.¹⁷

6.4. Mediace

Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným za účasti třetí osoby (mediátor) a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného (§ 2 odst. 2 ZPMS).

Mediace umožňuje oběma stranám vyjádřit své pocity, očekávání a potřeby vzniklé v souvislosti s trestnou činností a zároveň domluvu rychlého a přijatelného způsobu náhrady škody. Účast na mediaci je dobrovolná jak pro klienta, tak pro poškozeného.¹⁸

¹⁶ *www.pmscr.cz* [online]. 2008 [cit. 2010-01-12]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti probace. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/>>.

¹⁷ *www.pmscr.cz* [online]. 2008 [cit. 2010-01-12]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti probace. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/>>.

¹⁸ *www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. MEDIACE. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_MEDIACE_tisk.pdf>.

6.4.1. Účel mediačního jednání

Účelem mediačního jednání je příležitost poškozeného vyjádřit své zájmy a potřeby v souvislosti se zmírněním následků způsobených trestnou činností. Díky tomu lze získat důležité informace, které se vztahují k trestnímu řízení, zvláště pak k náhradě škody. Pachatel je díky poškozenému seznámen s tím, co svými chováními způsobil. Poškozený tak může získat materiální, ale i mezilidské narovnání své újmy.

Stejně tak obviněný má příležitost vyjádřit své zájmy, potřeby, pojmenovat svoje povinnosti a přijmout odpovědnost v první řadě v souvislosti s náhradou způsobených škod. Při osobním jednání si obě strany mohou otevřeně promluvit- obviněný má příležitost dozvědět se, co všechno svým chováními způsobil, zároveň vysvětlí, jaké okolnosti ho k činu vedly, může se omluvit a nabídnout přiměřenou náhradu vzniklé škody.¹⁹

6.4.2. Průběh mediačního jednání

Mediační jednání probíhá jako setkání obviněného s poškozeným za účasti mediátora (role nestranného prostředníka). Před každým společným jednáním se uskutečňují individuální rozhovory, s poškozeným i obviněným. Tato jednání se snaží přispět ke zmírnění následků trestného činu pro poškozeného a aby obviněný převzal odpovědnost za škody, které způsobil. Mediátor umožňuje vyjádřit názory, zájmy a potřeby v rámci daného trestního činu oběma stranám. Jedním z možných vyústění mediačního jednání je i vzájemná dohoda obou stran o urovnání konfliktu a náhradě škody.²⁰

---

¹⁹ *www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. MEDIACE. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_MEDIACE_tisk.pdf>.

²⁰ *www.pmscr.cz* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. MEDIACE. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_MEDIACE_tisk.pdf>.

6.4.3. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem

I. Zahájení činnosti střediska

Činnost střediska v daném případě je zahájena na základě podnětu, pokynu k zahájení, či na základě vytipování případu z vlastní iniciativy.

Pokyny k zahájení činnosti PMS jsou dodávány od orgánů činných v trestním řízení. S podněty k zahájení činnosti PMS se mohou na středisko obrátit i osoby zúčastněné na případu (poškozený, obviněný, obhájce, zmocněnec, rodiče mladistvého obviněného, pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí, poskytovatelé sociální služby a další).

Primární činností střediska PMS v přípravném řízení a řízení před soudem je uplatnit mediační činnost a s tím spojené další činnosti vedoucí k urovnání konfliktu.

Pokud nelze mediaci uskutečnit (např. jedna ze stran nesouhlasí s mediací), hledají se jiné způsoby urovnání konfliktu.²¹

II. Přípravná fáze

Poté, co PMS dostane souhlas soudce nebo státního zástupce k zahájení činnosti, kontaktuje středisko zúčastněné strany.

Klienti (obviněný a poškozený) jsou následně pozváni k prvotním konzultacím- individuální jednání. Forem pozvání je hned několik- písemná pozvánka, telefonická nabídka nebo osobní pozvání. Za nejvhodnější formu pozvání na konzultaci je považována písemná pozvánka, ta je odeslána oběma stranám. K písemné pozvánce jsou přiloženy i další informace (např. leták o činnosti PMS, leták o mediaci), které mohou klienta ovlivnit v tom, zda pozvání přijme, či nepřijme.

Zdá se, že telefonická nabídka je výhodnější, protože může celý proces dojednávání urychlit, nicméně tato nabídka zároveň obsahuje riziko zkresení

---

²¹ *www.pmscr.cz* [online]. 2003 [cit. 2010-03-03]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

informací o způsobu řešení věci. Klient si nemůže na rozdíl od písemné pozvánky nabídku konzultace v klidu zvážit.

Osobní kontakt je velice přínosný v případě, kdy klient navštíví na doporučení středisko sám. Během tohoto prvního kontaktu lze rovnou dohodnout termín konzultace a poskytnout první nezbytné informace.²²

III. Individuální konzultace

Na individuálních konzultacích úředník PMS spolu s obviněným a s poškozeným postupně hledá možnosti pro uskutečnění mediace. Tam úředník PMS předává srozumitelnou formou oběma stranám potřebné informace, díky nimž se strany rozhodnou, jestli s mediací souhlasí, či nesouhlasí. Zároveň úředník PMS zjišťuje zájmy a potřeby obviněného i poškozeného a uvážlivě pak nabízí možnost společného setkání.

Z jednotlivých konzultací jsou vyhotovovány záznamy o úkonech (procedura jednání- kdy se jednání uskutečnilo, kdo byl přítomen). V obsahové části je zaznamenáno předání všech relevantních informací klientovi, zaznamenány jsou i informace týkající se představ obou stran o způsobu řešení situace a vyjádření stran k možnosti uskutečnění mediace (souhlas/nesouhlas s mediací). Informace z obsahu záznamů jsou důvěrné.

V případě nezdárného zprostředkování mediace nabídne úředník PMS oběma stranám jinou formu spolupráce, jiný způsob urovnání konfliktního stavu, který vyplývá ze spáchaného trestného činu, například vypracování zprávy před rozhodnutím.²³

IV. Společné jednání stran- mediace

Účastníky mediace jsou ti, jichž se mediace týká primárně- obviněný, poškozený. Primární účastníci si mohou k jednání přizvat další osoby (rodinní příslušníci stran, obhájci, pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí, soudní znalci, zmocněnci poškozených, zástupci komunity dotčené trestnou činností a další osoby, které mohou být pro řešení konfliktu přínosem). O přítomnosti těchto osob

---

²² *Www.pmscr.cz* [online]. 2003 [cit. 2010-03-03]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

²³ *Www.pmscr.cz* [online]. 2003 [cit. 2010-03-03]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

vyjednává spolu se stranami úředník PMS- obě strany musí akceptovat přítomnost přizvaných osob. Tyto osoby může přizvat i probační pracovník.

Při společném jednání „slouží“ přítomný úředník PMS jako pomoc při vzájemné komunikaci stran, otevírá společná témata, vyjasňuje sporné oblasti, podporuje obě strany v hledání vzájemně prospěšného způsobu řešení případu a objasňuje trestně právní kontext mediace.

Za proces mediace zodpovídá probační pracovník, dbá, aby byl průběh mediace v souladu se zákonem. Jestliže strany dojdou ke společné dohodě, úředník musí dbát na její soulad s dobrými mravy, aby nebyla uzavřena pod nátlakem, vyjadřovala svobodnou vůli účastníků mediace a uspokojovala jejich potřeby a zájmy. Obsah dohody musí být oběma stranám srozumitelný, závazky dohody splnitelné, přiměřené okolnostem a kontrolovatelné (kontroluje středisko PMS).²⁴

V. Písemné výstupy z mediace

Písemné informace zachycené v průběhu mediace se řídí ustanoveními spisového řádu PMS.

Probační spisy jsou k nahlédnutí jen účastníkům mediace a úředníkovi PMS. Do spisů se zakládají záznamy o úkonech a po ukončení mediace i zpráva o výsledku mediace a případně uzavřená dohoda. Pracovní materiály typu písemných poznámek úředníka PMS a podobně se okamžitě po ukončení mediace zničí.

Zpráva o výsledku mediace je spolu s výstupem mediace (sjednaná dohoda, další materiály) předána státnímu zástupci nebo soudci jako podklad pro další rozhodnutí ve věci. Zpráva o výsledku obsahuje základní údaje o dosaženém výsledku a kroky provedené při mediaci- přílohou je uzavřená dohoda, další podklady vztahující se k mediačnímu jednání (strany musí souhlasit se zveřejněním). Pokud není dohody dosaženo, je tato skutečnost zapsána do zprávy o výsledku mediace.

---

²⁴ *www.pmscr.cz* [online]. 2003 [cit. 2010-03-03]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

Účast stran na mediaci je dobrovolná, proto by zpráva o výsledku mediace neměla obsahovat informace, které by obviněnému přitížily. U obviněného platí presumpce nevinu.²⁵

VI. Další postup

Když je ze strany klienta/klientů zájem pokračovat ve spolupráci se střediskem, ale nedošlo k dohodě, je možné ve spolupráci pokračovat, a to v podobě činnosti, která směřuje k urovnání konfliktního stavu v souvislosti s trestným činem.²⁶

6.5. Případová ilustrace- úloha probačního pracovníka

„Jiří, šestnáctiletý učeň druhého ročníku SOU, žije společně se svými rodiči a mladší sestrou. V minulosti s ním nebyly žádné výchovné potíže, ty se objevily až po jeho nástupu do učiliště. V poslední době se zhoršil ve škole, kde měl několik neomluvených absencí, asi třikrát přišel domů až pozdě v noci. Rodiče nevěděli o jeho kamarádech ani jak tráví svůj volný čas.

Podle obžaloby měl společně s několika dalšími kamarády fyzicky napadnout skupinu vietnamských mužů, přičemž došlo k několika závažným poraněním cizinců. Jiří byl po svém zadržení okamžitě umístěn do vazby, kde strávil celkem pět měsíců.

Probační pracovnice Jiřího kontaktovala na základě požadavku soudu vypracovat zprávu o klientovi a o jeho aktuální sociální a rodinné situaci. Podle ní chtěl soud zvážit žádost klienta o propuštění z vazby na svobodu a případně rozhodnout o jeho propuštění.

První setkání se odehrálo v prostorách vazební věznice, kde probační pracovnice Jiřího seznámila se svým úkolem. Obsahem zprávy měly být základní informace o osobě klienta a o jeho situaci v rodině, ve škole, o jeho zájmech a dále jeho představa o nejbližší budoucnosti pro případ, že by byl propuštěn z vazby

---

²⁵ *www.pmscr.cz* [online]. 2003 [cit. 2010-03-03]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

²⁶ *www.pmscr.cz* [online]. 2003 [cit. 2010-03-03]. Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

domů. S vypracováním této zprávy Jiří souhlasil. Doporučil ji kontaktovat svého učitele z učiliště a rodiče, kteří by do zprávy mohli sdělit některé informace. Bylo dohodnuto, že před tím, než probační pracovnice předá zprávu soudu, bude mít Jiří možnost si ji přečíst.

Sám o sobě Jiří řekl, že se v jeho životě mnoho změnilo po nástupu do učiliště, kam přišel ze své bývalé školy sám, a ztratil tak kontakt se svými dřívějšími kamarády. V učilišti se poprvé přímo setkal se skinheady. Líbilo se mu, jak se oblékají, začal se o ně více zajímat a našel si mezi nimi kamarády. V této věci se nemohl shodnout se svým otcem, který mu dával číst o skinheadech různé kritické články. S novými kamarády se Jiří scházel nejčastěji v různých barech a hernách, společně jezdili na koncerty. V té době začal také kouřit a trochu více pít, experimentovali s marihuanou. Matka o mnoha věcech vůbec nevěděla, v podstatě jí o nich řekl otec až po synově zadržení. Klient se také zmínil o době, kdy jako mladší hrál volejbal, chodil na pravidelné tréninky, kde měl spoustu kamarádů. Potom se poranil, zároveň nastoupil na učiliště, a proto s hraním přestal. Když o tom mluvil, dával najevo, že by se ke sportu rád vrátil. Svoji účast na rvačce s Vietnamci nepopíral; považoval za svoji povinnost se k ní připojit, když tam byli i ostatní kamarádi. Ke své bezprostřední budoucnosti uváděl, že by se chtěl vrátit na školu a studium dokončit. Až na několik absencí a špatných známek neměl vážné problémy, předpokládal, že by se za něho mohl zaručit třídní učitel. Vycházeli spolu vždy dobře. O svých rodičích mluvil málo, nejistě se cítil před matkou, která celou věc těžce prožívala. O sestře mluvil jako o někom, kdo je jeho úplný opak, je spíše domácí typ, vždy byla bez problémů. Rodiče se ho snažili ve vazbě co nejvíce navštěvovat.

Poté probační pracovnice kontaktovala oba rodiče, kteří s vypracováním zprávy také souhlasili. Oba se domnívali, že syn Jiří byl se skinheady v kontaktu pouze posledních pár měsíců před spácháním trestního činu a že s nimi moc nesympatizoval. Nemohli uvěřit tomu, že se jejich syn s někým popral, považovali ho vždy za neprůbojného a uzavřeného. Matka se zmínila o tom, že před několika lety byl syn napaden skupinou romských chlapců, kteří mu vyrazili několik zubů. O synově budoucnosti uvažovali stejně jako jejich syn, měli představu, že se vrátí domů, bude dál chodit do školy a vrátí se k volejbalu. Sami byli přesvědčeni, že se synem se dokáží dohodnout, předpokládali, že se výchova syna z jejich strany více zpřísní.

Ze zprávy učiliště vyplynulo, že nemají námitek, aby se Jiří do školy vrátil, doporučovali opětovný nástup do druhého ročníku, který klient před svým zadržením nestihl dokončit.

Na základě zjištěných informací probační pracovnice předložila soudu zprávu. Přiklonila se v ní k možnosti klienta z vazby propustit. Klient byl nakonec z vazby skutečně propuštěn a na projednání případu před soudem čekal na svobodě. V průběhu hlavního líčení byl později uznán vinným. Vzhledem k předchozímu, převážně bezproblémovému způsobu života, k jeho věku, současné situaci a perspektivě nápravy soud Jiřího nakonec odsoudil k patnáctiměsíčnímu trestu odnětí svobody. Tento trest mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 2,5 roku. Zároveň bylo mladistvému uloženo, aby ve zkušební době pravidelně navštěvoval probačního pracovníka soudu a podrobil se jeho probačnímu dohledu.

Na základě pravomocného rozsudku pak probační pracovnice pokračovala v kontaktu s Jiřím, a to jednou za tři měsíce. Během této doby Jiří nastoupil zpět do učiliště a začal si zjišťovat možnosti, jak by se mohl vrátit zpět do sportovního oddílu. Většina jeho bývalých skinheadských kamarádů mezitím dokončila učiliště či z něho odešla, a tak se s nimi klient již intenzivně nevidal. Jak sám tvrdil, s některými myšlenkami skinheadů již dnes nesouhlasí, ale svůj názor na Cikány a na Vietnamce v podstatě nezměnil. Dostal se více do kontaktu s kamarády ze základní školy a změnil prostředí, ve kterém se dříve pohyboval- přestal vyhledávat herny a různé bary. Dál se staral o psa svého zemřelého dědečka a uvažoval o tom, že by si udělal řidičský průkaz. Rodiče se ho snažili ve všech pozitivních změnách podporovat, situace doma se uklidnila.²⁷

(Případ A. Kroftové z agendy obvodního soudu v Praze)

6.6. Resocializační program

„Jeden z mála našich komplexních komunitních programů pro rizikovou mládež vybudovaný z iniciativy referátu sociálních věcí okresního úřadu začal v roce 1993 v Liberci pod názvem REP (resocializační pomoc).

---

²⁷ MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. s. 189- 191. ISBN 80-7178-226-2

Program byl v prvním období určen klientům ve věku 15-18 let, u nichž jsou patrné vážné poruchy chování, ale ještě nebyli stíháni pro trestnou činnost. Absolvování programu v celé délce trvá klientovi rok a půl. Základní metodou je „... interakční skupinová práce, sociální tréninkové učení, reflexe a sebereflexe, tematické skupiny zaměřené na životní témata související se zátěží klientů“. Tyto programy jsou seskupeny do tří celků, jež se v půlročním cyklu opakují. Každá půlroční etapa je ukončena týdenním pobytovým soustředěním. Skupiny jsou koedukované a polootevřené. Vedou je dvě ženy a jeden muž, programově pro klienty modelující situaci v rodině. Vedle skupinových aktivit jsou klientům poskytovány ještě individuální konzultace.

Později byl zahájen program REP-Junior pro děti mladší 15 let. Cílem je „změna uvažování a chování klientů, zvýšení sebekontroly, případně regulace hodnotové orientace“. Klienti jsou v rámci programu také vedeni k sociálně přijatelnému způsobu trávení volného času a někteří- zanedbávání v rodinách- i k základním sebeobslužným dovednostem a k hygienickým návykům. Kromě dětí, u nichž již existují náznaky asociálního jednání, jsou do projektu zařazovány děti z nefunkčních rodin (zanedbávané a týrané) i děti, jež byly obětmi trestné činnosti.

Po depistáži klientů v nejproblémovějších městech regionu se mapuje jejich sociální síť (zejména rodina) a pracovníci projektu se snaží ovlivnit pro klienta významné dospělé osoby i vrstevníky klientů. S klienty se potom pracuje formou pobytových soustředění (14 dní v létě a 7 dní v zimě). Letní soustředění, kterým program vrcholí, se podobá běžnému letnímu dětskému táboru, jehož program je obohacen o tréninkové a psychoterapeutické techniky (arteterapie, muzikoterapie, relaxační cvičení) i o diskusní tematické skupiny.

Dalším paralelně probíhajícím projektem je REP-T, určený klientům ve věku mladistvých a mladých dospělých, kteří se již provinili proti zákonu. Intenzivní práce s klienty trvá celkem 15-18 měsíců. Má tři fáze pracovně nazvané „přeladovací“, „zátěžová“ a „odpovědnostní“, čímž je vyjádřeno, na co je v jedné fázi kladen důraz. Hlavní metodou práce je skupinová psychoterapie, v případě potřeby doplňovaná individuálními konzultacemi. Skupina se schází jednou až dvakrát měsíčně. V polovině každé fáze je víkendové setkání a na konci každé fáze se koná týdenní pobytové soustředění.

Organizátoři projektu koncem roku 1996 dosáhli toho, že soud dvěma klientům uložil účast na programu REP-T po celou zkušební dobu, na niž byl uložen podmíněný trest (omezení podle paragrafu 59/2 trestního zákona).²⁸

Resocializační program REP je realizován i v dnešní době, a to pod záštitou občanského sdružení REP (od roku 2006). Jedná se o akreditovaný probační program pro mladistvé obviněné.²⁹

---

²⁸ MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. s. 199- 200. ISBN 80-7178-226-2

²⁹ *www.pmscr.cz* [online]. c2002-2010 [cit. 2010-03-11]. Partnerské projekty- přehled. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/partnerske-projekty-prehled/>>.

Závěr

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, je v účinnosti od roku 2004, tedy již přes šest let. Cílem jeho vytvoření bylo řešit problém kriminality mládeže, upravit systém soudnictví speciálně pro mládež, protože předešlá ustanovení trestního zákona a trestního řádu nebyla pro práci s mládeží dostačující.

Navzdory tomu je zákon o soudnictví ve věcech mládeže dle některých nedostatečný. Kriminální činy mládeže mladší patnácti let jsou stále častější. Už nejde jen o ojedinělé případy. Od lehčích činů typu vykrádání aut až po vraždy (přibývá mladých vrahů pod patnáct let). Společnost pohoršená těmito delikty volá tudíž po snížení trestní věkové hranice. Je-li spáchán trestní čin (vražda) osobou mladší patnácti let, tedy osobou trestně neodpovědnou, je státním zástupcem podán návrh na opatření vedoucí k jeho nápravě, ochraně nebo výchově. Pokud by tento čin spáchal dospělý (plně trestně odpovědný), bylo by to považováno za závažný trestní čin. Za další vážný nedostatek zákona o soudnictví ve věcech mládeže je považován třeba i fakt, že mladistvý spolupracuje s advokátem již od okamžiku použití opatření dle tohoto zákona nebo provedení úkonu dle trestního řádu. Ovšem dítě mladší patnácti let má k dispozici advokáta až v řízení před soudem. Během řízení, kdy dochází k výsledku, dítě ani nezná svá práva (například odmítnutí výpovědi) a nemůže se ani poradit s advokátem na dalším postupu.

Nejhorším možných opatřením může být umístění delikventa do nápravného, výchovného nebo jiného zařízení. Tam se naopak dotyčný ještě více „zkazí“. Účelem takových zařízení je sice prevence, izolovanost a následná resocializace, ale ve skutečnosti je podporováno asociální, respektive kriminální chování. Nejlepším příkladem jsou věznice. Vězni se pohybují ve skupinách, kde dochází ke kriminální nákaze. Mladí lidé zvláště jsou díky své vnímavosti náchylnější k posilování delikventních sklonů. Našly by se určitě jiné způsoby zacházení s pachateli určitých trestních činů, které by byly smysluplnější, efektivnější a méně nákladné. Prvním takovým způsobem byla například od roku 1996 Probační a mediační služba

a novela trestního zákona a trestního řádu- nové druhy trestu (trest obecně prospěšných prací).³⁰

Chceme-li, aby procento kriminality mládeže a mladistvých bylo co nejmenší, musíme začít u dospělých. Dítě totiž přebírá vzory právě od nich, je obrazem společnosti, hlavně svého okolí, prostředí, ve kterém se pohybuje. Za základní jednotku společnosti je považována rodina, ta tudíž primárně ovlivňuje chování dospívajícího jedince. Disfunkce rodiny se tak na jedinci vždy podepíše. V dnešní době už ale existují různé formy prevence, která má předcházet případné budoucí kriminalitě mládeže, jsou to centra poskytující poradenské a terapeutické služby, léčebné programy pro hyperaktivní děti, střediska výchovné péče pro děti a mládež a další.

---

³⁰ MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. s. 173- 177. ISBN 80-7178-226-2

Použitá literatura

Knižní publikace:

- MATOUŠEK, Oldřich; KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 1998. 335 s. ISBN 80-7178-226-2

Právní předpisy:

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě
- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

Ostatní prameny:

- JELÍNEK, Jiří. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a základní zásady trestního řízení*. Kriminalistika [online]. 2003, roč. 36, č. 4 [cit. 2010-03-13]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2003/03_04/jelinek.html/>.
- *MEDIACE* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_MEDIACE_tisk.pdf>.
- *Metodický standard činnosti PMS v oblasti probace* [online]. 2008 [cit. 2010-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/probace-dohlednad-podminene-odsouzenymi/>>.
- *Metodický standard činnosti PMS v oblasti přípravného řízení a řízení před soudem* [online]. 2003 [cit. 2010-01-12]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/MEDIACE_metodika_textova_cast_bez_priloh.pdf>.

- *Partnerské projekty- přehled* [online]. c2002-2010 [cit. 2010-03-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/partnerske-projekty-prehled/>>.
- *PROBAČNÍ DOHLED* [online]. 2005 [cit. 2010-01-12]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/PMS_letak_DOHLED_tisk.pdf>.
- *Trestní příkaz* [online]. 2010 [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-prikaz>>.